

קורונה ויחסים בין קבוצות בחברה בישראל - 5 נקודות למחשבה ולפעולה

חברים ושותפים יקרים,

מגפת הקורונה גובה מחירים קשים ומכניסה את כולנו לתקופה מתוחה ומאתגרת המלווה במתח רב וחוסר וודאות. היכולת של כלל הקבוצות בחברה הישראלית להישמע להנחיות, לפעול כמקשה אחת ולהפגין סולידריות אחת כלפי השניה, היא חיונית להתמודדות מוצלחת עם המגפה ועם המשבר החרף המשולש - רפואי, כלכלי ופוליטי - עמו אנו מתמודדים. ולכן, המגפה מספקת לנו גם הזדמנות להתבונן על הקבוצות השונות המרכיבות אותנו, יהודים, ערבים, חרדים, דתיים, חילוניים, יוצאי אתיופיה, יוצאי ברית המועצות ועוד, כמו גם על מערכות היחסים ביניהן בתקופה מאתגרת זו.

אנחנו באקורד - פסיכולוגיה חברתית לשינוי חברתי, פועלים בשנים האחרונות כדי לפתח ולהנגיש ידע אקדמי חדשני בפסיכולוגיה חברתית, על מנת לקדם יחסים שוויוניים, סובלניים ומכבדים בין הקבוצות החברתיות והאתניות השונות בחברה הישראלית, ובין החברה הישראלית לחברות השכנות במרחב. ברוח זו, אנו רוצים לשתף עמכם כמה תובנות מהפרספקטיבה המדעית של פסיכולוגיה חברתית, שרלוונטיות לאתגרים עימם אנו מתמודדים כעת. אנו מאמינים שדווקא בימים אלה לכל אחד מאיתנו האזרחים, ובוודאי לגופים ציבוריים ולתקשורת יש תפקיד משמעותי והזדמנות היסטורית לקדם הלכה למעשה חברה שוויונית, סובלנית ומכבדת יותר. הנה כמה הצעות שלנו למחשבה ופעולה.

- **כולנו נגד הקורונה** - במצבים של איום ואי-ודאות, הנטייה הטבעית שלנו היא להתכנס בתוך הקבוצה שלנו. תפיסות קטגוריות של "אנחנו" מול "הם" נוטות להתחדד בתקופות כאלה, וכך גם המתחים בין הקבוצות. התהליך הטבעי הזה הוא הפוך ממה שנדרש כדי להתמודד עם המגפה הזאת, כיוון שיש תלות הדדית בין כולם, בלי קשר לשייכות הקבוצתית שלהם. עלינו להבליט ככל שניתן את מה שמחבר בינינו, כי כולנו נלחמים בקורונה יחד. המטרות המשותפות יקדמו את גיבוש הזהות המשותפת. בשפה המקצועית קוראים למהלך כזה רה-קטגוריזציה - יצירת קטגוריה חדשה ורחבה שמשותפת לקבוצות שונות והבלטתה במרחב הציבורי. זה אתגר משמעותי במדינה שבה כמעט כל מערכות החיים נפרדות, אבל חשוב להדגיש שיש כאן מאבק משותף לכלל אזרחי ישראל, ורק ביחד נצליח.

- **על השוויון ועל העיוורון** - הקורונה גם חושפת בפנינו נקודות עיוורון שלנו כחברה כלפי קבוצות מיעוט וקבוצות הסובלות מאפליה. למשל, מחובתנו לוודא כי בזמן שרופאים ורופאות, אחיות ואחים ערבים וערביות עובדים מסביב לשעון להצלת חיים, הם יזכו לייצוג הולם בכל המערכות הדמוקרטיות ולילדיהם תהיה גישה ללמידה מרחוק באופן שווה לחבריהם היהודים. ההזדמנות שלנו להיות בבית עם ילדינו, היא גם הזדמנות ללימוד לא רק של אנגלית ומתמטיקה אלא גם ליצירת שיח על סוגיות ערכיות ומשמעותיות שיתרמו להתפתחותם כאזרחים המאמינים בשוויון וסולידריות - אלה האזרחים שיתמודדו עם המגפות בעתיד.

- **אל תיכנעו להכללות -** בתקופות של מתח וחרדה, אי ציות להנחיות נתפס כהפרה של נורמה חברתית שגוררת תגובות רגשיות וביקורתיות גבוהה. עלינו לעודד ולטפח את ההכרה כי ישנה נטייה חזקה יותר מהרגיל להפעיל סטריאוטיפים שליליים על קבוצה שלמה כאשר מדובר בקבוצת החוץ לעומת הקבוצה שלנו. כך בישראל בימים אלה התקשורת והרשתות החברתיות מלבות שיח מכליל, סטריאוטיפי ופוגעני בהקשר להתנהגות החברה החרדית ביחס למגפה. על אף החשיבות לאכוף את הכללים ולנקוט אמצעים נגד מפרי ההנחיות, עלינו להיזהר משיח מכליל שכזה כלפי קבוצות שלמות, לתמוך באמירות הטרוגניות מורכבות ולספק דוגמאות שסותרות את הלך הרוח התקשורתי שלרוב מציג תמונה סטריאוטיפית וחד ממדית של קבוצות שונות.
- **צרו קשרים -** אחד הצרכים הפסיכולוגיים המשמעותיים ביותר הינו הצורך בקשר, בקרבה ובשייכות חברתית. בעידן בו כולם מסוגרים בבתיהם ומפגש פיזי אינו מתאפשר, צורך זה יורגש בחסרוננו ויבקש להתמלא יותר ויותר. דווקא המרחב הווירטואלי, מספק הזדמנות לפגוש, להכיר וליצור קשר בלתי אמצעי וחוויה מקרבת סביב הגורל המשותף גם עם אנשים מקבוצות אחרות, שבמגבלות המציאות ו/או המרחק הגאוגרפי לא מזדמן לנו לפגוש ביום יום. חפשו הזדמנויות אלה ונצלו אותן.
- **הגבירו תקווה -** רגשות שליליים רבים כגון פחד, חרדה, ולעיתים גם כעס ותסכול מציפים את כולנו, בהקשר האישי והחברתי. זה לא קל. בכל זאת, נבחר לסיים בהדגשה של רגש שפחות פופולרי ומורגש במרחב הציבורי, אך אנו באקורד פועלים להגברתו בימי שגרה וחירום: תקווה. מחקרים שנעשו בארץ ובעולם מראים כי הנגשת מסרים על יכולתן של מדינות וקבוצות להשתנות ולהתעצב מחדש ולבסוף להתגבר על משברים, גם אם הם קשים ומורכבים, יכולה להגביר תקווה ואופטימיות, ובכך לחזק את החוסן הציבורי. לצד הקפדה על הנחיות מערכת הבריאות, אנו מאמינים כי תקווה שהמשבר יסתיים, והאמונה שאחריו כל הקבוצות השונות בחברה הישראלית יוכלו לצעוד יחד לעתיד משותף וטוב יותר לכולנו, הן חיוניות לחברה הישראלית, גם בזמן המשבר הנוכחי וגם אחרי שיחלוף.

בברכת ימים טובים יותר,

צוות אקורד